

UDK: 342.3/.5"15"

Doc. dr Sanja Đurić

MONTESKJEOVA TEORIJA PODELE VLASTI

Apstrakt

U radu se najpre analizira poreklo i razvoj teorije podele vlasti. Podela vlasti ima koren u antičkoj ideji mešovite vlade. Takav model je prvo razvijen u antičkoj Grčkoj. Osnovna definicija podele vlasti jeste ideja da vlada najbolje funkcioniše kada njene vlasti nisu skoncentrisane u jednom autoritetu, već su podeljene na različite grane. Potom se ukazuje na činjenicu da je francuski filozof Monteskje artikulisao osnove doktrine podele vlasti kao rezultat njegove posete Engleskoj 1729-1731. U svom Duhu zakona (1748), Monteskje je naglasio da je engleska sloboda zaštićena institucionalnom organizacijom. Opisao je podelu političke vlasti na izvršnu, zakonodavnu i sudsku. Ovaj model je utemeljio na britanskom ustavnom sistemu u kome je uočio podelu vlasti između monarha, parlamenta i sudstva. Izvodi se zaključak da su Montesjkjeove ideje pronašle praktičan izraz u Američkoj revoluciji 1780. godine. Sjedinjene Američke Države bile su prva nacija koja je u pisanom ustavu formalizovala podelu vlasti na grane.

Ključne reči: podela vlasti, zakonodavstvo, uprava, sudstvo, Montesjkjeova teorija podele vlasti

MONTESQUIEU THEORY OF SEPARATION OF STATE POWERS

Apstrakt

The paper first analyzes the origins and development of the theory of separation of state powers. The separation of state powers has its roots in the ancient idea of mixed government. Such a model was first developed in the Ancient Greece. The main definition of the separation of state powers is the idea that government works best when its powers are not concentrated in one authority, but are divided into different branches. Furthermore, it is pointed to the fact that the French philosopher Montesquieu articulated the original doctrine of separation of state powers as a result of his visit to England in 1729-1731. In his "Spirit of the Laws" (1748), Montesquieu pointed out that British freedom is protected by the institutional organization. He described the separation of political power in the executive, legislative and judicial. He based this model upon the British constitutional system in which he noticed the separation of state powers between monarchs, parliament and judiciary. A conclusion is reached that Montesquieu's ideas found practical expression in the American revolution in 1780th year. The United States of America were the first nation that formalized separation of state powers in branches in the written constitution.

Keywords: separation of state powers, legislation, administration, judiciary, Montesquieu theory of separation of state powers

1. UVODNE NAPOMENE

Podela vlasti predstavlja političku doktrinu koja počiva na ideji "da vlast može da se oslabi u samom svom izvoru i razbije tako da jedan deo ograničava drugi, a da pri tom celokupna vlast bude ograničena i strogo definisana kako ne bi zadirala u sferu individualne i društvene slobode"¹. Ideja o uvođenju načela podele vlasti u organizaciju države i državnih funkcija dugo je sazrevala. Još se u antičkoj političkoj misli Platona, Aristotela i Polibija mogu naći njihovi začeci "u obliku ideje mešovite vlade i unutrašnje ravnoteže državne vlasti"². Ipak, uočljivi nagoveštaji načela podele vlasti javljaju se u engleskoj političkoj misli početkom XVIII veka. Rađa se ideja o strogoj podeli vlasti između parlamenta i egzekutive.

Osnovni razlozi koji su usloveli pojavu načela podele vlasti mogu se podeliti na: političke i pravne, odnosno, razloge političke i pravne prirode. Prvobitni uzrok podele vlasti bila je činjenica tehničke nemogućnosti da jedno lice ili državni organ uspešno obavlja sve državne poslove. To je uslovalo potrebu za većim brojem državnih organa koji će te poslove vršiti. Dakle, ideja podele vlasti zasnivala se istorijski najpre na tehničkom razlogu. Međutim, nisu samo tehnički razlozi uticali na pojavu ovog načela. Na njegovo formiranje uticali su i politički razlozi. Bila je to potreba zaštite lične slobode građana od svemoći i zloupotreba centralizovane državne vlasti koja se javila pri kraju apsolutizma. Odvajanjem zakonodavnih od upravnih i sudskih organa, omogućava se da egzekutiva i sudstvo prilikom primene zakona postupaju nepristrasno i bez predrasuda, odnosno bez zloupotreba, budući da ne postupaju po svojoj volji, već po unapred od strane zakonodavca utvrđenim pravilima, opštim, obaveznim kako za državne organe tako i za građane. Na taj način se

---

¹ Čavoški, K., *Mogućnosti slobode u demokratiji*, Novi Beograd, 1981, 184.

² Isto.

načelo podele vlasti od jednog tehničkog pojma pretvorilo u pravni pojam i postalo jedno od osnovnih načela konstitucionalne demokratije.

Teorijskom uobličavanju ovog načela doprineli su filozofi XVII i XVIII veka: Džon Lok koji je, u odnosu na svoje prethodnike, postavio nešto jasniju ideju o podeli vlasti, a posebno Šarl Monteskje koji se smatra duhovnim tvorcem načela podele vlasti.

Kao zastupnik ideje vladavine prava, Lok je smatrao da politička vlast mora biti ograničena i podeljena. Ideju podele vlasti izložio je u delu *Dve rasprave o vladi*. Vlast se, po njemu, ograničava prirodnim zakonima, odnosno, prirodnim pravima pojedinaca, naročito pravima na: život, slobodu i svojinu, kao i postojećim pozitivnim pravom tj. ustavom i zakonima. Lok je vlast delio na zakonodavnu i izvršnu. Zakonodavna vlast donosi zakone, a izvršna obezbeđuje njihovu primenu i poštovanje. Zakonodavna vlast, iako najviša, nije arbitrarna, već je ograničena objavljenim i važećim zakonima. Kako Lok kaže, ona je "u svojim krajnjim granicama, ograničena na zajedničko dobro društva"³. Uočljivo je da kod njega nedostaje sudska vlast. Ona je "postavljena kao tehničko pitanje, ne kao deo vlasti, nego kao izvršenje zakonodavne vlasti"⁴. Naime, zakonodavno telo je, po Loku, dužno da "deli pravdu i da rešava o pravima podanika na osnovu objavljenih važećih zakona i preko poznatih ovlašćenih sudija"⁵. Dakle, sudstvo je segment zakonodavne vlasti. Stoga se za njega može reći da je zastupao "dualističku teoriju o državnim vlastima (funkcijama)"⁶.

Iako je i Lok zaslužan za afirmaciju načela podele vlasti, rodonačelnikom ovog načela smatra se Šarl Monteskje. On je konačno uobličio doktrinu o podeli vlasti koja je nastala kao posledica njegove posete Engleskoj u periodu 1729–1731. godine. Naime, Monteskje je uočio da je sloboda u Engleskoj obezbeđena institucionalnom organizacijom. Teoriju o podeli državne vlasti izložio je u svom delu *O duhu zakona*, u poznatoj šestoj glavi O engleskom uređenju, jedanaeste knjige, koja nosi naziv *O zakonima*

---

³ Lok, Dž., *Dve rasprave o vladi*, Beograd, 2002, 304.

⁴ Vrkatić, L., *Predavanja iz praktičke filozofije*, Novi Sad, 2008, 79.

⁵ Lok, Dž., nav. delo, 305.

⁶ Popović, S., *O pravnoj državi*, Beograd, 1997, 112.

koji oblikuju političku slobodu u njenom odnosu prema uređenju. "Taj sažet tekst, posvećen analizi engleskog političkog uređenja iz sredine XVIII veka, izvršio je u istoriji ideja i pravnih ustanova uticaj sasvim nesrazmeran svojoj jednostavnosti i obimu. Montesjkjeovo uverljivo obrazloženje da svekolika vlast u jednoj pravnoj državi bude raspodeljena između zakonodavne, izvršne i sudske, položeno je ne samo u temelje političke filozofije liberalizma, već je ugrađeno i u osnovne zakonodavne akte anglo-saksonskog i uopšte, zapadnjačkog konstitucionalizma. Tim učenjem bili su neposredno nadahnuti tvorci najznačajnijih ustavno-pravnih dokumenata krajem XVIII veka, pa onda svi potonji zagovornici uspostavljanja jedne, pravom ograničene vlasti, bez obzira da li su bili pristalice ustavne monarhije ili pak republikanskog uređenja"⁷.

2. PODELA VLASTI – USLOV POLITIČKE SLOBODE

Za Montesjkjea je pitanje podele vlasti bilo pitanje političke slobode. Pod njom je podrazumevao spokoj duha koji potiče iz uverenosti svakog građanina u vlastitu bezbednost. Stoga je podelu vlasti smatrao uslovom političke slobode. Po njemu, politička sloboda moguća je samo u umerenim državama, i u njima samo ukoliko se vlast ne zloupotrebljava. Međutim, svestan "većitog iskustva" da je "svaki čovek koji ima vlast sklon da je zloupotrebi i zloupotrebljava je sve dok ne naiđe na granice"⁸, jemstvo slobode građana nalazi u podeli vlasti.

Po oceni Montesjkjea, za onemogućavanje zloupotreba vlasti potrebno je da "rasporedom samih stvari, jedna vlast obuzdava drugu"⁹. Ovo njegovo uverenje "polazilo je od kartezijanskih načela i Spinozine pretpostavke da je odgovarajuća sila protivteže jedina mogućnost ograničenja državnog apsolutizma"¹⁰. Zato državnu vlast deli na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Polazi od stava da bi sloboda bila izgubljena ukoliko bi zakonodavna i izvršna vlast bile objedinjene u istoj osobi ili telu, kao i ukoliko sudska vlast ne bi bila

---

⁷ Mimica, A., Vujačić, V., Montesjkjeov Duh zakona, *O duhu zakona*, tom I, Beograd, 1989, 31.

⁸ Montesjkje, Š., *O duhu zakona*, Čačak, 2001, 111.

⁹ Isto.

¹⁰ Čavoški, K., *Uvod u pravo I*, Osnovni pojmovi i državni oblici, Beograd, 1994, 223.

odvojena od zakonodavne i izvršne. Dolazi do zaključka da bi sloboda bila izgubljena "ako bi isti čovek ili telo uglednika, bilo plemića bilo ljudi iz naroda, vršilo pomenute tri vlasti, naime vlast donošenja zakona, vlast izvršavanja javnih odluka i vlast suđenja za zločine ili u sporovima privatnih lica"¹¹. Usled toga se zalaže da sva tri oblika državne vlasti imaju različite nosioce. Tako bi zakonodavnu vlast vršili predstavnici naroda, izvršnu – vladar, a sudsku vlast – sudovi.

Poveravanje zakonodavne vlasti predstavnicima naroda inspirisano je Monteskejevom težnjom ka slobodi. Naime, to je posledica njegovog stava da u slobodnoj državi svako ko se smatra slobodnim mora sam sobom da upravlja. Međutim, svestan da narod nije sposoban da raspravlja o javnim poslovima, zakonodavnu vlast u kojoj vidi "samo opštu volju države"¹² ne poverava čitavom narodu, već njegovim predstavnicima. Po njegovoj oceni, narod sme da učestvuje u vladavini jedino da bi odabrao svoje predstavnike za šta je sasvim sposoban, "jer, iako je malo ljudi koji mogu tačno da odrede stupanj sposobnosti drugih, svako je ipak u stanju da u opštim crtama zna je li onaj koga bira prosvetljeniji negoli većina ostalih"¹³. Ulogu zakonodavne vlasti vidi u donošenju zakona i kontroli da li su doneti zakoni dobro sprovedeni. Podelu vlasti Monteskeje sprovodi i u okviru same zakonodavne vlasti, određujući potrebu deobe zakonodavnog tela na dva dela, radi njihovog uzajamnog sputavanja. Sa tim u vezi je i razlikovanje moći odlučivanja i moći sprečavanja. Pod moći odlučivanja podrazumeva pravo da se određuje ili ispravlja ono što je neko drugi odredio, dok pod moći sprečavanja podrazumeva pravo poništavanja odluke koju je doneo neko drugi. Oba dela zakonodavnog tela imaju, osim moći odlučivanja i uzajamnu moć sprečavanja u odnosu na drugi, a koja omogućava međusobno sputavanje.

Iako zakonodavnu vlast smatra veoma značajnom za očuvanje slobode, bez čijeg postojanja bi država zapala u bezvlašće ili bi došlo do apsolutizma izvršne vlasti, ipak se zalaže za sprečavanje nadmoći zakonodavne nad izvršnom i sudskom vlašću.

---

¹¹ Monteskeje, Š., nav. delo, 113.

¹² Isto, 114.

¹³ Isto, 115.

Ovo otuda što smatra da ukoliko izvršna vlast ne bi imala pravo sprečavanja poduhvata zakonodavnog tela, ono bi postalo despotsko, prigrabilo svu vlast i uništilo ostale vlasti. Koliko je zakonodavna vlast neophodna za slobodu, tolika joj je, po mišljenju Montesjkjea, i pretnja. Po njegovoj oceni, sloboda i umerena država koja na njoj počiva će propasti onda "kada zakonodavna vlast postane iskvarenija od izvršne"¹⁴. Zbog toga se zalaže da izvršna vlast ima moć sprečavanja u odnosu na zakonodavnu. Za očuvanje slobode je neophodno i da zakonodavna vlast ima moć sprečavanja u odnosu na izvršnu. Tako, zakonodavna vlast mora biti vezana izvršnom, a izvršna zakonodavnom vlašću.

Značajan uslov ostvarenja slobode je i odvojenost sudske od zakonodavne i izvršne vlasti. Ovo stoga što ukoliko bi sudska vlast "bila spojena sa zakonodavnom vlašću, vlast nad životom i slobodom građana bila bi samovoljna jer bi zakonodavac bio i sudija. Ako bi, pak, bila spojena s izvršnom vlašću, sudija bi mogao imati snagu ugnjetača"¹⁵. Dakle, sve tri vlasti moraju da se kreću skladno. Samo na taj način može se očuvati sloboda. Možemo reći da je prema Montesjkjeu stepen političke slobode srazmeran stepenu ostvarenosti podele vlasti u državi.

Načelo podele vlasti uslovljeno je, po Montesjkjeu, potrebom da jedna vlast stoji kao smetnja drugim vlastima, radi onemogućavanja njihovih zloupotreba, kao i prevage bilo koje od njih, usled čega politička sloboda pojedinaca ne bi bila moguća. U jakoj vladi video je opasnost za slobodu građana. Zalagao se za umerenu vladavinu, kojom bi se štitila sloboda. Jednim od osnovnih principa umerene vladavine smatrao je podelu vlasti.

Preporučio je podelu vlasti "baš zato da nijedna vlast, a na prvom mestu izvršna, ne bi postala suviše jakom"¹⁶, prvenstveno da bi se omogućila zaštita i ostvarenje individualne slobode građana. Nedeljivu i neograničenu vlast proglasio je varvarskom i tipičnom za azijske despotije, ističući da civilizovana Evropa treba uspostavljati umerene vladavine zasnovane na podeli vlasti, čime je postavljeno

---

¹⁴ Montesjkje, Š., nav. delo, 121.

¹⁵ Isto, 113.

¹⁶ Jovanović, S., *Američki federalizam*, Sabrana dela, tom 12, Beograd, 1991, 123.

pitanje nosioca državne suverenosti.

Naime, u dotadašnjoj teoriji, bitnim svojstvom suverenosti smatrala se njena nedeljivost. Međutim, za Montesjkjea je suverenost nespojiva sa slobodom, budući da ih smatra protivnim načelima. Po njemu, suverenost je protivna slobodi ne samo kad je sva skoncentrisana u rukama jednog čoveka, već joj je protivna uvek, ma u čijim se rukama našla, samim tim što je suverena. U slobodi nalazi granicu svakoj vlasti, da bi ona nastala, treba vlast da prestane, i stoga kraj neograničene vlasti za slobodu nema mesta, pa ma ta vlast bila od samog naroda najneposrednije vršena.

Za slobodu, po oceni Montesjkjea, nije savršeno ništa učinjeno, ako se promeni samo izvršilac vlasti, ili bolje, ako se ovaj samo multiplikuje, tako da od jednog čoveka postane ceo svet. Smatra nesumnjivim da postoji i despotizam naroda, kao i despotizam vladaoca. Uspešno sredstvo protiv despotizma našao je u podeli vlasti. Uveren je da interesi slobode iziskuju da ne bude više nijedne neograničene vlasti, da svaka može zakonskim načinom biti zaustavljena, ako bi bila na putu da se načini svemoćnom. Ukratko, interesi slobode, po Montesjkjeu, iziskuju da ni najviša vlast u državi, dakle ni ona suverena, ne ostane bez zakonskih granica. Dakle, zalagao se za pravno ograničenje državne vlasti.

Uviđajući da se jedna vlast može ograničiti samo drugom, zaključio je da postoji samo jedan način za ograničenje suverene vlasti – podela vlasti. Prema njegovoj teoriji o podeli vlasti, o pretvaranju državnih funkcija zakonodavne, izvršne i sudske u posebne vlasti sa strogo utvrđenom nadležnošću, od kojih nijedna nije najviša i neograničena, već su sve međusobno jednake, sa posebnim organima koji su međusobno nezavisni, suverenost "počiva na sintezi različitih grana vlasti"¹⁷. Pri tome, nijedna od tri državne vlasti nije ni neograničena ni najviša, već su sve međusobno jednake i nezavisne. Zalagao se za strogo utvrđivanje nadležnosti i sprečavanje pokušaja prekoračenja granica nadležnosti. Ukazivao je na to da se "organi mogu ograničiti samo tako, ako im se specijaliziraju funkcije, ako se svakom odredi nadležnost"¹⁸. Kao

---

¹⁷ Čavoški, K., nav. delo, 224.

¹⁸ Jovanović, S., *O suverenosti*, Niš, 1996, 37-41.

rešenje protiv zloupotreba državne vlasti, Montesckje je naveo da treba tako urediti stvari da "jedna vlast obuzdava drugu"¹⁹.

3. PRVI POKUŠAJ POLITIČKOG OSTVARENJA IDEJE PODELE VLASTI

Budući da je cilj Montesckjeove teorije podele vlasti zaštita slobode građana, ograničenje političke vlasti i sprečavanje zloupotreba vlasti, ona je primljena kao "poslednja reč nauke, štaviše kao aksiom, koja važi za sve države i za sva vremena"²⁰. To potvrđuje i činjenica da je u svom komentaru engleskog prava²¹, Blekston bez ikakve kritike preuzeo njegovu teoriju. Prvi pokušaj praktičnog ostvarenja ideje podele vlasti predstavlja američki ustav iz 1787. godine. On je postavio četiri temeljna politička načela na kojima se zasniva američko ustavno-političko uređenje: republikanizam, federalizam, podela vlasti i načelo "kontrole i ravnoteže" (checks and balances) vlasti. Podela vlasti (separation of powers) predstavljala je osnovno opredeljenje tvoraca američkog ustava, tzv. "očeva osnivača", koje se javilo kao posledica naročito Lokovog i Montesckjeovog uticaja. Tako, načelo podele vlasti čini osnovu američkog ustava i smatra se specifičnim elementom demokratije. Podela vlasti je podrazumevala "balansiranje odnosa između federalnih jedinica i savezne države (tzv. vertikalna podela vlasti), tako i među osnovnim granama vlasti, kako u okviru država-članica, tako i na federalnom nivou (tzv. horizontalna podela vlasti)"²². U skladu sa tim, federalna vlast je bila raspodeljena na tri grane: zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Zakonodavna vlast po članu I. Ustava pripada Kongresu, u kome je takođe sprovedena podela vlasti između dva doma: Senata i Predstavničkog doma, kako bi se međusobno ograničavali. Kao nosioca izvršne vlasti Ustav određuje predsednika, dok je Vrhovnom sudu SAD poverena najviša sudska vlast.

Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država formulisao je

---

¹⁹ Montesckje, Š., nav. delo, 111.

²⁰ Spektorski, E., *Država i njen život*, Beograd, 2000, 95.

²¹ Blackstone, W., *Commentaries on the Laws of England*, New York, 1884

²² Avramović, S., Stanimirović, V., *Uporedna pravna tradicija*, Beograd, 2006, 262.

načelo podele vlasti na sledeći način: "Da se sve vlasti poverene vladi, bilo saveza bilo država-članica, dele na tri velika odseka: izvršni, zakonodavni i sudski. Da funkcije svojstvene svakoj od tih grana vlade budu poverene posebnom telu državnih službenika i da potpunost sistema zahteva da linije koje odvajaju i dele te odseke budu određene i jasno utvrđene. Isto tako je za uspešno funkcionisanje tog sistema bitno da licima kojima je poverena vlast u bilo kojoj od tih grana neće biti dozvoljeno da zadiru u vlasti koje su poverene drugima, ali da će svako od tih lica biti, zakonom koji vlast stvara, ograničeno na vršenje vlasti svojstvene njegovom vlastitom odseku, a ne čijem drugom"²³.

Svesni sklonosti državne vlasti da izlazi iz granica svojih ovlašćenja, teškoće ostvarivanja uzajamnog nemešanja i potpune formalne odvojenosti tri grane vlasti, tvorci Ustava su smatrali neophodnim sistem zajedničke kontrole i ravnoteže vlasti. Zbog toga je ustanovljen drugi temeljni politički princip američkog ustavno-političkog uređenja, prema kome su sve tri grane vlasti podjednako značajne i u stanju neprekidnog ekvilibrijuma moći. To je sistem kontrole i ravnoteže vlasti, koji omogućava uzajamnu kontrolu, tako da svaka grana vlasti ima ustavno ovlašćenje da na određeni način proverava postupke druge dve.

Dakle, "u tom prvom periodu američke nezavisnosti, uobičajena podela vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast bila je prihvaćena kao jedan od aksioma političke nauke"²⁴.

Monteskjeovo shvatanje podele vlasti uticalo je i na francusku ustavotvornu skupštinu, koja je 1789. godine donela Deklaraciju prava čoveka i građanina i njome proglasila da nema ustavne države bez podele vlasti. Članovi od 12. do 16. regulišu i ograničavaju vršenje javne vlasti, uz isticanje principa podele vlasti i ustavnosti. Princip podele vlasti predstavljao je i temeljnu postavku Ustava iz 1791. godine.

---

²³ Kilobourn v. Thompson, 108 U.S. 168, 190 (1880), cit. prema Kelzen, H., *Opšta teorija prava i države*, Beograd, 1998, 331.

²⁴ Čavoški, K., nav. delo, 225.

4. ZAKLJUČAK

Načelo podele vlasti imalo je veliki značaj za obezbeđenje političke slobode. Zbog toga je, kao što smo mogli videti, od momenta njegovog teorijskog uobličenja, vršilo veliki uticaj na državnu organizaciju. Ono je, između ostalog, "stajalo u tesnoj vezi sa ustavnim pokretom XVIII veka, koji je pokret bio preteča političkoj organizaciji današnje države, ustavne i parlamentarne, proizašle iz Francuske revolucije i liberalnog pokreta XIX veka"²⁵. Cilj mu je zaštita slobode građana, ograničenje političke vlasti i sprečavanje zloupotreba vlasti. Stoga, možemo reći da je načelo podele vlasti "danas postalo sinonim moderne države koja ima attribute pravne države"²⁶.

Možemo zaključiti da je svojom teorijom podele vlasti Montesckje zauzeo trajno mesto u istoriji političkih teorija. Značajno je da je uzrok podele vlasti nalazio u potrebi zaštite i obezbeđenja političke slobode građanina, koju određuje kao "onaj spokoj duha koji potiče iz uverenosti svakog čoveka u vlastitu bezbednost"²⁷. Isticao je da slobode nema kada su zakonodavna i izvršna vlast objedinjene u istoj osobi ili telu, kao i kada je sudska vlast spojena sa zakonodavnom i izvršnom. Po Montesckjeu, sloboda je moguća samo u uslovima podele vlasti, budući da je podela vlasti za njega uslov političke slobode. Ideja slobode je osnovna ideja kojom je inspirisana njegova teorija o podeli vlasti. Na slobodu misli kada kaže: "Sve bi bilo izgubljeno ako bi isti čovek ili telo uglednika, bilo plemića bilo ljudi iz naroda, vršilo pomenute tri vlasti, naime vlast donošenja zakona, vlast izvršavanja javnih odluka i vlast suđenja za zločine ili u sporovima privatnih lica"²⁸.

Može se "kazati da je Montesckjeovo rešenje u njegovom vremenu bilo superiorno, ali i da je do danas ostalo superiorno"²⁹.

---

²⁵ Danić, D., *O jemstvima sudijske nezavisnosti*, 4.

²⁶ Perović, S., *Sudijska nezavisnost*, Beograd, 1998, 25.

²⁷ Montesckje, Š., nav. delo, 112.

²⁸ Isto, 113.

²⁹ Vrkić, L., nav. delo, 79.

Naslednici Monteskeja gotovo su dogmatizovali njegovo učenje. Njegova trojna podela vlasti i danas predstavlja osnov političkog razmišljanja zapadnjačkih demokratija. Kao uslov političke slobode i značajno institucionalno jemstvo vladavine prava i pravne države, princip podele vlasti predstavlja kičmu organizacije moderne države. Usled takve važnosti, on je svom tvorcu obezbedio trajno mesto u istoriji organizacije državne vlasti. Stoga je podela vlasti tema koja ne gubi na aktuelnosti i koja je stalni predmet interesovanja pravnih i političkih mislilaca.

Summary

In this paper we shall first analyze the origin and development of the theory of separation of powers. Separation of powers having its origins in an ancient idea of mixed government. The model was first developed in ancient Greece. A basic definition of separation of powers is the idea that a government functions best when its powers are not concentrated in a single authority but are instead divided among different branches. Then we shall point out that French philosopher, Montesquieu articulated the fundamentals of the separation doctrine as a result of visiting England in 1729-31. In his *The Spirit of Laws* (1748), Montesquieu considered that English liberty was preserved by its institutional arrangements. Montesquieu described division of political power among an executive, a legislature, and a judiciary. He based this model on the British constitutional system, in which he perceived a separation of powers among the monarch, Parliament, and the courts of law. We shall emphasize the fact that Montesquieu's ideas found a practical expression in the American revolution in the 1780s. The United States was the first nation to formalize separation of powers among the branches in a written constitution.

LITERATURA

1. Avramović, S., Stanimirović, V., *Uporedna pravna tradicija*, Beograd, 2006.
2. Blackstone, W., *Commentaries on the Laws of England*, New York, 1884
3. Čavoški, K., *Mogućnosti slobode u demokratiji*, Novi Beograd, 1981.
4. Čavoški, K., *Uvod u pravo I*, Osnovni pojmovi i državni oblici, Beograd, 1994.
5. Danić, D., *O jemstvima sudijske nezavisnosti*,
6. Jovanović, S., *Američki federalizam*, Sabrana dela, tom 12, Beograd, 1991.
7. Jovanović, S., *O suverenosti*, Niš, 1996.
8. Kelzen, H., *Opšta teorija prava i države*, Beograd, 1998.
9. Lok, Dž., *Dve rasprave o vladi*, Beograd, 2002.
10. Mimica, A., Vujačić, V., *Monteskjeov Duh zakona, O duhu zakona*, tom I, Beograd, 1989.
11. Monteskje, Š., *O duhu zakona*, Čačak, 2001.
12. Perović, S., *Sudijska nezavisnost*, Beograd, 1998.
13. Popović, S., *O pravnoj državi*, Beograd, 1997.
14. Spektorski, E., *Država i njen život*, Beograd, 2000.
15. Vrkatić, L., *Predavanja iz praktičke filozofije*, Novi Sad, 2008.
16. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents>